

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки
до вивчення курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 051 «Економіка»,
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Київ 2024

УДК 159.9
П86

Укладач Р.А. Калениченко, канд. психол. наук, доцент

Рецензент М.В. Руденко, канд. пед. наук, доцент

Відповідальний за випуск К.І. Почка, д-р техн. наук, професор

*Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти,
протокол № 13 від 27 березня 2024 року.*

В авторській редакції.

Психологія : методичні вказівки до вивчення курсу / уклад. :
П86 Р.А. Калениченко – Київ : КНУБА, 2024. – 20 с.

Розглянуто вимоги до проведення практичних занять та самостійної підготовки, змістовні модулі, ключові слова тем, література для самостійної підготовки, а також вимоги до написання і оформлення індивідуальних робіт (рефератів).

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка», галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Загальні положення

Метою навчальної дисципліни «Психологія» є формування у студентів системи теоретичних знань з психологічної науки, її методологічних та теоретичних проблем, основних понять, законів та закономірностей психології, що висвітлюють найбільш загальні та базові питання з психології, а також вмінь їх застосування; формування загальної психологічної культури.

Вивчення дисципліни проводиться після засвоєння курсу «Конфліктологія і психологія управління».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми **студенти повинні:**

знати:

- 1) об'єкт, предмет та завдання психології;
- 2) школи, напрями, концепції у психології;
- 3) структуру психіки і структуру особистості;
- 4) психологію економічної поведінки та психологічні особливості професійної діяльності економіста;
- 5) психологічні особливості успішної діяльності підприємців;

вміти:

- 1) організовувати та здійснювати професійну комунікацію в інтересах ефективного розв'язання проблем економічної діяльності;
- 2) управляти корпоративною інформацією на основі сучасних комунікативних технологій;
- 3) використовувати інструментарій психології іміджу та іміджелогії для вирішення конкретних завдань економічної діяльності;
- 4) застосовувати інструменти та різні техніки вискоефективного психологічного впливу у професійній діяльності економіста.

Вивчення навчального матеріалу передбачає активну самостійну роботу студентів, у тому числі під керівництвом викладача. Її результати контролюються і оцінюються під час практичних занять.

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються наступні форми навчання: практичні заняття, а також самостійна робота студентів.

Навчальна програма складається з двох змістовних модулів: «Використання економістом загальнопсихологічних знань та навичок» і «Використання психологічного впливу в економічній діяльності», які разом включають 6 практичних занять.

Методичні вказівки складаються з таких розділів:

- I. Методичні рекомендації щодо підготовки і проведення практичних занять.
- II. Практичні заняття з курсу «Психологія».
- III. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт (рефератів).
- IV. Тематика рефератів.
- V. Перелік типових питань з дисципліни «Психологія».
- VI. Список літератури до курсу «Психологія».

Розділ I. Методичні рекомендації щодо підготовки і проведення практичних занять

Практичне заняття (п. з.) – це форма навчального заняття, коли педагог організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчального предмету й формує в них уміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального практичного виконання відповідно до сформульованих завдань. П. з. є спеціальні, технічні і ряд інших. Особливе та надзвичайно важливе місце серед них посідають спеціальні заняття, які безпосередньо формують, розвивають і вдосконалюють майстерність. П. з. проводяться із використанням сучасних інноваційних та інтерактивних методів, а саме: рольових ігор, педагогічної практики, мозкового штурму, стажування, лабораторних робіт, тренувань, які передбачають глибоку, всебічну і різноманітну підготовку учасників, уміння здійснити складні розумові дії та вимагають від них значних емоційно-вольових зусиль.

Більш якісному проведенню практичних занять сприяє методично правильно проведений інструктаж – короткі, лаконічні та чіткі вказівки науково-педагогічного працівника щодо виконання тих чи інших дій. Він, як правило, передує проведенню різних вправ, практичних робіт і характеризується дуже стислою формою викладання вказівок про місце, час і послідовність виконання певних практичних дій.

Інструктаж є важливою складовою частиною забезпечення високого рівня проведення заняття, тому він вимагає відповідної змістовної та методичної підготовленості. Для якісного проведення інструктажу, виходячи з передового педагогічного досвіду, можна запропонувати такий алгоритм дій:

- чітке формулювання теми, мети та послідовності інструктажу;
- визначення правил, методів, прийомів, способів, засобів проведення даного заняття, всебічне обґрунтування методики його організації;
- визначення критеріїв оцінки опанування суб'єктами учіння відповідних знань, навичок та умінь;

- нагадування теоретичних основ практичних дій: докладне пояснення запланованих навчальних дій, які буде виконувати суб'єкт учіння, використовуючи водночас відповідні засоби наочності;
- визначення найбільш ефективних і оптимальних способів та прийомів реалізації навчальних дій і завдань (бажано демонструвати їх певними дидактичними прийомами та засобами показу);
- ознайомлення студентів з тими педагогічними ситуаціями та предметами, які будуть використовуватися під час занять;
- показ моделі певних дій;
- перевірка правильного розуміння мети, сутності й ролі заняття і моделі та методів їх реалізації;
- уточнення питань, які можуть викликати певні труднощі під час проведення практичних занять;
- перевірка глибини сприйняття і способів виконання основних елементів дій суб'єктами учіння, зазначення причин і характеру помилок, які найчастіше мають місце під час проведення цього заняття, та способів їх уникнення;
- доведення до свідомості студентів заходів безпеки, яких вони повинні дотримуватися під час заняття;
- надання допомоги студентам у виборі літератури, наочних матеріалів, матеріальної бази та способів їх використання;
- зазначення місця, змісту, методу та форми самостійної праці над проблемами майбутнього заняття.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок тих, хто навчається, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку і оцінювання.

Під час проведення практичного заняття навчальна група за необхідності може ділитися на підгрупи.

Розділ II. Практичні заняття з курсу «Психологія»

Змістовний модуль 1. Використання економістом загальнопсихологічних знань та навичок

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Використання психічних процесів та психічних станів людини у професійній діяльності економіста (2 год)

Теоретичні питання

1. Відчуття і сприйняття у професійній діяльності економіста.
2. Воля, пам'ять, увага у професійній діяльності економіста.
3. Використання мислення і емоцій у професійній діяльності економіста.
4. Основні психічні стани людини.

Список літератури

1. Загальна психологія: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
3. Калениченко Р.А. Психологія іміджу : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2008. – 102 с.
4. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.
5. Психологія управління: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : УДФСУ, 2018. – 262 с.

Основні поняття

Відчуття, сприйняття, воля, пам'ять, увага, мислення, емоції, професійна діяльність економіста.

Завдання для самопідготовки

1. Ознайомтеся зі структурою психіки людини. Законспекуйте основні елементи.

Методичний практикум

1. Дослідити, як психічні процеси та психічні стани можна використовувати у професійній діяльності економіста.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Використання індивідуально-психологічних властивостей особистості у професійній діяльності економіста (2 год)

Теоретичні питання

1. Використання різних типів темпераментів і характерів у професійній діяльності економіста.
2. Використання здібностей у професійній діяльності економіста.
3. Використання мотивів та інтересів у професійній діяльності економіста.

Список літератури

1. Загальна психологія: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
3. Калениченко Р.А. Психологія іміджу : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2008. – 102 с.
4. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.
5. Психологія управління: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : УДФСУ, 2018. – 262 с.

Основні поняття

Темперамент, характер, здібності, мотиви, інтереси, професійна діяльність економіста.

Завдання для самопідготовки

1. Проаналізуйте можливості використання різних типів темпераментів і характерів людей у професійній діяльності економіста.
2. Дослідити, як краще потрібно використовувати здібності у професійній діяльності економіста.

Методичний практикум

1. Визначте, як краще враховувати мотиви та інтереси для покращення професійної діяльності економіста.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Використання спілкування як соціально-психологічного феномену у професійній діяльності економіста (2 год)

Теоретичні питання

1. Процеси, з яких складається сприйняття людини людиною (person perception).
2. Функції спілкування.
3. Види спілкування.
4. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.
5. Характеристика ділового спілкування.
6. Особливості активного слухання.

Список літератури

1. Загальна психологія: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
3. Калениченко Р.А. Психологія іміджу : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2008. – 102 с.
4. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.
5. Психологія управління: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : УДФСУ, 2018. – 262 с.

Основні поняття

Спілкування, сприйняття людини людиною, функції спілкування, види спілкування, психологічний вплив, ділове спілкування, активне слухання.

Завдання до самопідготовки

1. Визначте основні процеси, з яких складається сприйняття людини людиною (person perception).

Методичний практикум

1. Підготуйте можливі рекомендації щодо застосування (використання) одного із психологічних способів впливу в процесі спілкування у професійній діяльності економіста.

Змістовний модуль 2.

Використання психологічного впливу в економічній діяльності

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Особливості застосування підприємцем психології іміджу у професійній діяльності (2 год)

Теоретичні питання

1. Позиціювання, маніпулювання, міфологізація.
2. Емоціоналізація, формат, вербалізація та деталізація.
3. Акцентування інформації, архаїзація і заміна цілей.
4. Подача суперечливих сигналів.
5. Дистанціювання, метафоризація, візуалізація.
6. Опитування громадської думки.
7. Нейролінгвістичне програмування.
8. Впровадження моделей сприйняття.
9. Контекстне введення знаків.

Список літератури

1. Загальна психологія : навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
3. Калениченко Р.А. Психологія іміджу : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2008. – 102 с.
4. Основи професійної освіти : підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.
5. Психологія управління : навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : УДФСУ, 2018. – 262 с.

Основні поняття

Імідж, управління іміджем, інструментарій іміджелогії, використання інструментарію іміджелогії.

Завдання до самопідготовки

1. Обґрунтуйте сутність, можливості та механізми використання опитування громадської думки для побудови іміджу.

Методичний практикум

1. Аргументуйте психологічні особливості візуальної комунікації.
2. Визначте можливості нейролінгвістичного програмування для створення іміджу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Використання закономірностей високоефективного психологічного впливу в економічній діяльності (4 год)

Теоретичні питання

1. Закономірності високоефективного психологічного впливу у професійній діяльності.
2. Принципи використання високоефективного психологічного впливу у професійній діяльності.
3. Види психологічних впливів (визначення і засоби впливу).

Список літератури

1. Калениченко Р. А. Основи психології та конфліктології для фахової підготовки економістів : навч. посібник / Р.А. Калениченко, О.Є. Харіна, К.М. Доценко. – Ірпінь : ДФСУ, Університет ДФС України, 2016. – 308 с.
2. Конфліктологія і психологія управління : навч. посібник / Р.А. Калениченко; А.С. Коханець. – Київ : КНУБА, 2021. – 167 с.
3. Психологія управління: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : Національний університет державної фіскальної служби України, 2018. – 262 с.
4. Психологія особистості : навчальний посібник / уклад.: І.О. Петухова, Р. А. Калениченко, О. Г. Льовкіна та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2021. – 338 с.
5. Свидрук І.І. Психологія управління та конфліктологія : підручник / І.І. Свидрук, Ю.Б. Миронов. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. – 320 с.

Основні поняття

Психологічний вплив, психологія відомих ситуацій, психологічні принципи та хитрощі поведінки з людьми, психологічні закони, психологічні феномени, психологічні ефекти.

Завдання до самопідготовки

1. Законспекуйте структуру соціально-психологічного захисту особистості, за О.В. Кириченком.

Методичний практикум

1. Проведіть класифікацію психологічних мішеней, за Є.Л. Доценком.
2. Назвіть слабкості, які використовуються для прихованого управління людьми.
3. Визначте засоби пасивного психологічного захисту особистості.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Особливості застосування різних технік психологічного впливу у професійній діяльності економіста (4 год)

Теоретичні питання

1. Психологічні основи прихованого управління.
2. Технологія прихованого управління.
3. Захист від прихованого управління й маніпулювання: захисні процедури.
4. Приховане управління й маніпулювання в колективі.
5. Психологія відомих ситуацій.

Список літератури

1. Загальна психологія : навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
3. Основи професійної освіти : підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.
- 5 Психологія управління: навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь: УДФСУ, 2018. – 262 с.

Основні поняття

Техніки психологічного впливу, приховане управління, маніпулювання, психологічний захист.

Завдання до самопідготовки

1. З'ясуйте ефективні прийоми використання прихованих ресурсів особистості для досягнення життєвих цілей.

Методичний практикум

1. Опрацюйте для використання у професійній діяльності економіста практичні рекомендації щодо запобігання невдачам і досягнення успіху. (Мистецтво кар'єри, за Сунь Цзи і Гарі Гіліарді, та мистецтво керувати собою, за В.П. Шейновим. Поради Джона Роберта Паркінсона та Дейла Карнегі. 31 закон кар'єрного зростання, за Георгієм Огарьовим, і опис шляху до успіху в бізнесі, за Грехемом Скоттом. Досягнення успіху, за Наполеоном Хіллом та Г.В. Щокіним).

Розділ III. Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних робіт (рефератів)

Вимоги до змісту реферату

Під час аналізу змісту реферату кафедра звертає увагу на використання автором нових досягнень науки, передового інноваційного педагогічного досвіду, переконливість і достовірність поданих фактів, обґрунтованість висновків і узагальнень, коректність використання наукової літератури, науково-практичну цінність роботи. Хоча розробка реферату не передбачає результату, який є вкладом в науку, проте нові дані, факти, думки, новації, інновації, своєрідна їх інтерпретація і несхожа на попередні систематизація повинні в роботі бути.

Під час виконання реферату необхідно обґрунтувати актуальність, викласти історію питання, інтерпретувати дані досліджень, які проводились вченими (або особисто автором), проаналізувати літературні джерела. Іноді у процесі розробки теми штучно «притягують» такий матеріал, який має другорядне значення або і зовсім не потрібен для даної конкретної роботи. Матеріал слід висвітлювати ґрунтовно, логічно, але уникати зайвих відступів, дрібних, не характерних фактів.

Робота повинна завершитися чіткими і конкретними висновками, зокрема потрібно звертати увагу на оформлення роботи, згідно з Держстандартом, її грамотність, правильний запис використаної літератури, цитати і посилання на джерела. Студенти працюють під керівництвом викладача кафедри.

Вибір теми і складання плану реферату

Першим, дуже відповідальним, кроком є вибір студентами теми реферату, яка повинна відповідати сучасному стану розвитку педагогічної теорії та практики, відповідати програмі навчальної дисципліни, потребам освітнього процесу у ВНЗ. Кафедра пропонує студентам тематику рефератів. Слід виходити також з того, що студенти повинні дати згоду на розробку запропонованої їм теми. Старости груп складають списки, де вказують: номер групи, прізвище та ініціали студента, назву теми і подають їх на кафедру. Студент може просити дозволу на власну тему, яка викликає в нього інтерес. Недоцільно вибирати теми, які добре і всебічно висвітлені в літературних джерелах, адже важко доповнити новими думками, фактами. В цьому випадку виклад змісту роботи може звестися до звичайного копіювання (компіляції).

Нова, маловивчена тема відкриває більше можливостей для прояву самостійності і виявлення творчих здібностей студента. Після вибору і

схвалення теми роботи студент розробляє графік її виконання. Він передбачає такі етапи:

I) вибір теми реферату, з'ясування ступеня її досліджуваності в літературі;

II) підбір літератури, складання бібліографічного списку;

III) вивчення літератури та інших джерел;

IV) написання роботи;

V) подання роботи викладачеві;

VI) захист реферату.

Після ознайомлення із загальною і спеціальною літературою складається попередній варіант плану роботи. По ходу накопичення матеріалу та його систематизації план удосконалюється й коригується. Після завершення підготовчої роботи складається його остаточний варіант.

Структура роботи передбачає такий вигляд: зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Після складання графіка, вивчення літературних та інших джерел рекомендується розробити план роботи, який може обговорюватися із викладачем.

Форма плану може бути різною. Як правило, він включає вступ, основну частину, висновки і список використаної літератури. Можна вмістити також і додатки.

У вступі розкриваються актуальність і важливість теми, висвітлюються вихідні методологічні положення, які визначають підхід до теми, надається історіографія і характеристика джерел для того, щоб виявити ступінь дослідження теми, аспекти, які потребують вивчення.

Вступ дає загальне уявлення про роботу й має містити такі основні моменти:

а) обґрунтування теми;

б) актуальність обраної теми, ступінь її досліджуваності;

в) визначення мети та завдань роботи, виділення кола питань, які слід розглянути для найповнішого розкриття теми;

г) стислий огляд літератури та інших джерел.

Основна частина роботи присвячується розгортанню центральної ідеї і розв'язанню означених у вступі завдань.

Змістом реферату можуть бути:

– аналіз актуальних проблем педагогіки вищої школи за спеціальністю (інформатика, металознавство тощо), освітніх або психолого-педагогічних проблем;

- аналіз і характеристика існуючих проблем в педагогіці вищої школи;

- аналіз комплексу науково-методичних проблем та явищ теорії та практики педагогіки вищої школи (власного досвіду, досвіду досвідчених колег).

Основна частина роботи складається з двох – чотирьох параграфів, у свою чергу розбитих на підрозділи (параграф має включати більше 2-х підрозділів). Кожний параграф має висвітлювати самостійне питання поставленої проблеми, підрозділ – окрему частину цього питання. Надзвичайно важливим є збереження логічного зв'язку між параграфами (підрозділами в параграфі) і послідовність переходу від одного параграфу до іншого. Зміст параграфів і підрозділів має відповідати їхній назві, закінчуватися стислими висновками.

Робота завершується загальними висновками. Вони мають бути чіткими, місткими й короткими за формою. Нових фактичних даних, теоретичних положень у цій частині подавати не слід, доречно підкреслити перспективу розвитку проблеми в освітній практиці, а також запропонувати власні практичні рекомендації. Висновки констатують ступінь реалізації мети і завдань, які були визначені у вступі, а також теоретичну цінність виконаної роботи.

Оформлення роботи

Допускається оформлення реферату в рукописному або надрукованому варіантах. Приблизний обсяг реферату 25 – 35 сторінок тексту комп'ютерного друку.

Стандартний аркуш, набраний на комп'ютері, має до 30 рядків, надрукованих через 1,5 інтервали на одному боці (розмір шрифту 14 пунктів). Довжина кожного рядка – 62 – 66 знаків, новий абзац починається з відступу не менше 15 мм. Аркуш має такі поля: верхнє – не менше 20 мм, нижнє – 20 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм.

Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули чи умовні позначення можна пастою, чорнилом лише чорного кольору.

Друкарські помилки, описки, які виявилися після написання реферату, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням коректором і нанесенням правильного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст основної частини реферату поділяють на параграфи та підрозділи.

Параграф не слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин реферату, а саме: «Зміст», «Вступ», «Основна частина» «Список

використаних джерел», «Додатки» (за необхідності), друкуються з нової сторінки, з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки параграфів і підрозділів друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком та текстом має становити 2 інтервали.

Не допускається розміщення назви параграфа або підрозділу в нижній частині сторінки, якщо далі подається лише рядок тексту.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому нижньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Наступні сторінки нумерують, починаючи з другої.

Такі структурні частини проекту, як зміст, вступ, основна частина, висновки, перелік використаних літературних джерел, додатки, не мають порядкового номера.

Номер параграфа позначають арабською цифрою з крапкою, а після цього у цьому ж рядку друкують його назву.

Підрозділи нумеруються в межах розділу: «1.1, 1.2 тощо», тобто перший та другий підрозділ першого параграфа, причому крапка проставляється і між цифрами і після останньої, а далі в тому ж рядку подається назва підрозділу.

Робота відкривається титульним аркушем, на якому послідовно вказується назва університету, факультету, кафедра, тема роботи, прізвище, ім'я, по батькові студента, спеціальність, номер навчальної групи, посада, вчений ступінь і вчене звання викладача, місто і рік написання роботи.

За титульним аркушем розміщується зміст роботи, в якому послідовно вказується вступ (без номера), назви параграфів і підрозділів (з відповідною нумерацією), висновки (без номера), список використаних джерел (без номера), додатки (без номера). Навпроти кожного елемента змісту зазначаються номери сторінок його розташування у змісті реферату.

Важливу інформаційну роль у тексті роботи відіграє бібліографічний апарат – посилання на джерела й літературу, а також список джерел.

Кожне висловлювання, положення, статистичний матеріал, які цитуються, слід обов'язково підтвердити посиланням на джерела.

Для того, щоб грамотно оформити посилання, студентам необхідно дотримуватися таких положень.

Під час написання реферату посилання на джерела дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій.

Посилання в тексті реферату на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1 – 7]...».

Коли в тексті реферату необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад: цитата в тексті: «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 84]».

Відповідний опис у переліку посилань:

5. Мічуда Ю. П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку. Закономірності функціонування та розвитку. Київ : Олімп. л-ра, 2007. – 216 с.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв т.ін. (при цьому враховують відповідність бібліографічного опису вимогам чинного міжнародного стандарту ГОСТ 7.1-84, за винятком вимог Зм. N 84 (ІПС №2 2001)). Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

Приклади бібліографічного опису та оформлення посилань, запису джерел у списку використаної літератури

1. Козирев М.П. Політична психологія : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. – 648 с.

2. Філософія і психологія публічної влади : монографія / В. Б. Дзюндзюк, Б. В. Дзюндзюк, О. І. Козлов, О. В. Котуков та ін.; за заг. ред. В. Б. Дзюндзюка. Харків : Вид-во «Магістр», 2015. – 392 с.

3. Олійник Ю.С. Порівняльний аналіз виникнення та подальшого розвитку тестування у деяких країнах світу [Електронний ресурс] // URL: http://www.rusnauka.com/12_kpsn_2010/Pedagogica/63601.doc.htm.

Розділ V. Тематика індивідуальної роботи (рефератів)

1. Відчуття – початкова ланка пізнавального процесу.
2. Становлення психологічної науки.
3. Методи психологічної науки.
4. Розвиток психіки та становлення свідомості людини.
5. Відчуття та сприймання як процеси пошуку інформації.
6. Інтелект як інтегральна характеристика особистості.
7. Афективна сфера особистості.
8. Воля як психічний процес.
9. Мотиваційна сфера людини та спрямованість.
10. Загальне поняття про особистість.
11. Сучасні психологічні теорії особистості.
12. Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості.
13. Темперамент як біологічний фундамент особистості.
14. Формування характеру.
15. Задатки та здібності.
16. Особливості застосування психологічного впливу у професійній діяльності економіста.
17. Використання закономірностей високоефективного психологічного впливу в економічній діяльності.
18. Види психологічних впливів, які може використовувати економіст у професійній діяльності.
19. Використання психології спілкування та міжособистісних стосунків у професійній діяльності економіста.
20. Використання індивідуально-психологічних властивостей особистості у професійній діяльності економіста.
21. Використання психічних процесів у професійній діяльності економіста.
22. Використання психічних станів людини у професійній діяльності економіста.

Розділ VI. Перелік типових питань з дисципліни «Психологія»

1. Відчуття – початкова ланка пізнавального процесу.
2. Становлення психологічної науки.
3. Методи психологічної науки.
4. Розвиток психіки та становлення свідомості людини.
5. Відчуття та сприймання як процеси пошуку інформації.
6. Інтелект як інтегральна характеристика особистості.
7. Афективна сфера особистості.
8. Воля як психічний процес.
9. Мотиваційна сфера людини та спрямованість.
10. Загальне поняття про особистість.
11. Сучасні психологічні теорії особистості.
12. Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості.
13. Темперамент як біологічний фундамент особистості.
14. Формування характеру.
15. Задатки та здібності.
16. Особливості застосування психологічного впливу у професійній діяльності економіста.
17. Використання закономірностей високоефективного психологічного впливу в економічній діяльності.
18. Види психологічних впливів, які може використовувати економіст у професійній діяльності.
19. Використання психології спілкування та міжособистісних стосунків у професійній діяльності економіста.
20. Використання індивідуально-психологічних властивостей особистості у професійній діяльності економіста.
21. Використання психічних процесів у професійній діяльності економіста.
22. Використання психічних станів людини у професійній діяльності економіста.

Розділ VII. Методичне забезпечення освітньої компоненти

Підручники:

1. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник / В. П. Москалець. – Київ : Ліра – К, 2020. – 564 с.
2. Основи професійної освіти : підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 615 с.

Навчальні посібники:

1. Загальна психологія : навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної, І.О. Петухової. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – 446 с.
2. Калениченко Р. А. Основи психології та конфліктології для фахової підготовки економістів : навч. посібник / Р.А. Калениченко, О.Є Харіна, К.М. Доценко. – Ірпінь : УДФСУ, 2016. – 308 с.
3. Калениченко Р.А. Соціологія та психологія впливів : навч. посіб. – Київ : КиМУ, 2009. – 87 с.
4. Психологія особистості : навчальний посібник / уклад.: І.О. Петухова, Р.А. Калениченко, О.Г. Льовкіна та ін. – Ірпінь : УДФСУ, 2021. – 338 с.
5. Психологія управління : навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Калениченка, О.Г. Льовкіної. – Ірпінь : УДФСУ, 2018. – 262 с.

Методичні роботи:

1. Психологія : методичні вказівки до виконання практичних, індивідуальних та тестових завдань / уклад. І.М. Мороз. – КНУБА, 2018. – 48 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://library.knuba.edu.ua>
2. <http://org.knuba.edu.ua>
3. <http://org2.knuba.edu.ua>
4. <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3058>

Навчально-методичне видання

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки
до вивчення курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 051 «Економіка»,
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Укладач **Калениченко** Руслан Арсенович

Випусковий редактор *Л.С. Тавлуй*
Комп'ютерне верстання *Л.В. Лабунець*

Підписано до друку 15.10. 2024. Формат 60 × 84 ^{1/16}.
Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,75.
Електронний документ. Вид. № 120/III-24

Видавець і виготовлювач:
Київський національний університет будівництва і архітектури
проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002

